

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีสาระสำคัญต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านการอนุรักษ์ภาษาและวรรณกรรม มารยาท พิธีกรรมทางศาสนา การแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2538 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 37,994 คน

ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ได้ตัวอย่างประชากรนักเรียนที่ใช้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 172 คน ตัวอย่างประชากรนักเรียนที่ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ จำนวน 64 คน และตัวอย่างประชากรนักเรียนที่ใช้เครื่องมือแบบสังเกต จำนวน 24 คน ซึ่งเป็นชุดเดียวกับที่ใช้สัมภาษณ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีทั้งหมด 3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสำรวจรายการ (Check List) ตาม-เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามเกี่ยวกับการตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน

ส่วนที่ 2 แบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด ตามเกี่ยวกับการปฏิบัติในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน

ตอนที่ 3 แบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามเกี่ยวกับปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน

ฉบับที่ 3 แบบสังเกตนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรม การปฏิบัติตนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในด้านภาษาและมารยาท

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยส่งทางไปรษณีย์ ส่งไปทั้งหมด 172 ฉบับ ได้รับกลับคืน จำนวน 164 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.35

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ได้ข้อมูลครบทั้ง 64 คน

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสังเกต ผู้วิจัยสังเกตนักเรียนชุดเดียวกับที่ใช้สัมภาษณ์ ได้ข้อมูลครบทั้ง 24 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ส่วนที่ 2 โดยแจกแจงความถี่เป็นรายชื่อและหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ส่วนที่ 1 และตอนที่ 3 โดยแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นส่วนรวมและรายชื่อ แล้วเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

สถานภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.73 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 29.27 ส่วนใหญ่อายุ 11-12 ปี อาศัยอยู่กับบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 87.80 หัวหน้าครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 53.66 รองลงมาค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 21.95 และน้อยที่สุดอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 1.21 การศึกษาของหัวหน้าครอบครัว ส่วนใหญ่จบชั้น-

ประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 49.39 รองลงมาจบบัณฑิตประถมศึกษาปีที่ 6,7 คิดเป็นร้อยละ 15.24 และน้อยที่สุดเรียนจบระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 2.44 นักเรียนทุกคนเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยโดยได้รับความรู้จากครู อาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 95.73 รองลงมาจากหนังสือเรียน คิดเป็นร้อยละ 53.66 และน้อยที่สุดจากสื่อมวลชน คิดเป็นร้อยละ 8.54 แต่นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมชมรมหรือกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย คิดเป็นร้อยละ 68.90

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้แบ่งสภาพในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยออกเป็น 2 ด้าน คือ การตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย กับการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และแบ่งวัฒนธรรมไทยออกเป็น 4 ประเภท คือ ภาษาและวรรณกรรมไทย มารยาทไทย พิธีกรรมทางศาสนา และการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน ดังนี้

การตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ในภาพรวมพบว่า นักเรียนตระหนักว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมีความสำคัญอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.22

1. ด้านภาษาและวรรณกรรมไทย ประกอบด้วย การตระหนักถึงความสำคัญและการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์ภาษาและวรรณกรรมไทย

1.1 การตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ภาษาและวรรณกรรมไทยในภาพรวมนักเรียนตระหนักว่าภาษาและวรรณกรรมไทยมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.14 และในรายข้ออยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุดและมีความสำคัญมาก ที่อยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุดมีจำนวน 1 ข้อ จากจำนวน 5 ข้อ คือนักเรียนตระหนักว่าการใช้ภาษาที่ดีเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมไทยที่ควรรักษา มีค่าเฉลี่ย 3.55

1.2 การปฏิบัติตนในการอนุรักษ์ภาษาและวรรณกรรมไทย

การปฏิบัติตนในการใช้ภาษา นักเรียนส่วนใหญ่มีความพยายามและเข้าใจถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์ภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 70.83 โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีลักษณะพฤติกรรมการใช้ภาษาดังนี้ คือ ใช้คำสรรพนามแทนผู้ใหญ่ เช่น ครู พ่อ แม่ ยาย ยังไม่ค่อยเหมาะสมนัก โดยจะใช้คำสรรพนามแทนว่า "เค้า" หรือ "เขา" คิดเป็นร้อยละ 79.17 บางครั้งใช้คำท้ายประโยคไม่เหมาะสม เช่น ใช้คำว่า ฮะ จ๊ะ กับผู้ใหญ่ แต่ใช้คำว่า ครับ ค่ะ บ้างเพียงบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 75.00 การใช้ภาษานักเรียนมักใช้คำแสลงกับเพื่อนในกลุ่มที่สนิทกัน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และออกเสียงคำที่มี ร ล และคำควบกล้ำไม่ชัด แต่ชัดเพียงบางคำและเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 62.50

การปรับปรุงแก้ไขการใช้ภาษา นักเรียนส่วนใหญ่เคยปรับปรุง แก้ไขการใช้ภาษาของตน คิดเป็นร้อยละ 87.80 และวิธีการที่นักเรียนส่วนใหญ่ใช้คือ ฝึกออกเสียงคำที่มี ร ล และคำควบกล้ำอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 82.64 รongลงมาฝึกใช้คำสรรพนามแทนได้เหมาะสมกับบุคคลที่สนทนาด้วย คิดเป็นร้อยละ 79.86 และน้อยที่สุดแก้คำผิดโดยการเขียนคำที่ผิดซ้ำ ๆ เพื่อให้ตัวสะกดได้ คิดเป็นร้อยละ 36.11

การถ่ายทอดวรรณกรรม นักเรียนส่วนใหญ่เคยถ่ายทอดวรรณกรรมให้แก่ผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 73.88 ซึ่งนักเรียนสามารถเล่าเรื่อง หรือนิทานไทยได้หลายเรื่อง และเรื่องที่นักเรียนส่วนใหญ่เล่าคือ ปลาบู่ทอง รongลงมา พระอภัยมณี และน้อยที่สุดคือ สังข์ศิลป์ชัย

2. ด้านมารยาทไทย ประกอบด้วย การตระหนักถึงความสำคัญและการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์มารยาทไทย

2.1 การตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์มารยาทไทยในภาพรวมนักเรียนตระหนักว่ามารยาทไทยมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.36 และในรายชื่ออยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุดและมีความสำคัญมาก ที่อยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุด มีจำนวน 3 ข้อจากจำนวน 6 ข้อ คือ นักเรียนตระหนักว่า

มารยาทไทยเกี่ยวกับการเคารพผู้อาวุโสเป็นสิ่งที่ดีงาม มีค่าเฉลี่ย 3.71 การยกมือไหว้เป็นการแสดงความเคารพ และการปฏิบัติตนอย่างสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่แสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาท มีค่าเฉลี่ย 3.51 เท่ากัน

2.2 การปฏิบัติตนในการอนุรักษ์มารยาทไทย

การปฏิบัติตนตามมารยาทไทย นักเรียนส่วนใหญ่มีความพยายามและเข้าใจถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์มารยาทไทย คิดเป็นร้อยละ 53.78 โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีลักษณะพฤติกรรมปฏิบัติตามมารยาทไทยดังนี้คือการไหว้เมื่อพบครูจะยกมือไหว้ แต่การไหว้ยังไม่ถูกต้องและไม่ก้มศีรษะกับการเดินค้อมตัวขณะเดินผ่านผู้ใหญ่ รวมทั้งยังขาดความเรียบร้อยและการสำรวม คิดเป็นร้อยละ 54.17 เท่ากัน การนั่งบนเก้าอี้ต่อหน้าผู้ใหญ่ นั่งเข้าชิด ลำตัวตรง สั้นเท้าชิด มีอวางตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 79.17 และการยื่นต่อหน้าผู้ใหญ่ ยืนในท่าตรง ลำตัวตรง ขาชิด คิดเป็นร้อยละ 50.00 นอกจากนี้นักเรียนยังมีลักษณะพฤติกรรมปฏิบัติตามมารยาทไทย เกี่ยวกับการรับของจากผู้ใหญ่ที่ถูกต้อง โดยไหว้ก่อนแล้วจึงรับของ จึงเป็นพฤติกรรมในลักษณะอนุรักษ์มารยาทไทย คิดเป็นร้อยละ 66.67 ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติตามมารยาทไทยด้วยตนเอง เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี คิดเป็นร้อยละ 40.24 รองลงมาปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดา ครู คิดเป็นร้อยละ 26.83

การแก้ไขมารยาท นักเรียนส่วนใหญ่เคยแก้ไขมารยาทที่ตนปฏิบัติให้ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 93.29 และถ้ามีโอกาสนักเรียนส่วนใหญ่สามารถแก้ไขมารยาทโดยการฝึกมารยาทที่ถูกต้องเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 76.22 รองลงมายอมรับคำแนะนำ ตักเตือนจากผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 68.29 และน้อยที่สุดการปฏิบัติทุกครั้งคำนึงถึงความเรียบร้อย สำรวม คิดเป็นร้อยละ 51.22 ซึ่งการที่นักเรียนส่วนใหญ่แก้ไขมารยาทที่ปฏิบัติ เพราะต้องการแก้ไขมารยาทที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องให้ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 29.31 รองลงมาเห็นว่าการปฏิบัติตามมารยาทที่ถูกต้องทำให้เป็นผู้ที่มีมารยาทงาม คิดเป็นร้อยละ 20.69

การถ่ายทอดมารยาท นักเรียนส่วนใหญ่เคยถ่ายทอด-
มารยาทไทยแก่ผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 64.63 และมารยาทที่นักเรียนส่วนใหญ่สามารถ
ถ่ายทอดได้คือ การไหว้ คิดเป็นร้อยละ 78.66 รองลงมาคือการแต่งกาย คิด
เป็นร้อยละ 56.10

3. ด้านพิธีกรรมทางศาสนา ประกอบด้วย การตระหนักถึงความ
สำคัญและการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์พิธีกรรมทางศาสนา

3.1 การตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์พิธีกรรมทางศาสนา
ในภาพรวมนักเรียนตระหนักว่าพิธีกรรมทางศาสนามีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่า
เฉลี่ย 3.24 และในรายชื่ออยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุดและมีความสำคัญมากที่
อยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุด มีจำนวน 1 ข้อ จากจำนวน 6 ข้อ คือนักเรียน
ตระหนักว่า ประเพณีงานบุญ เช่น แห่เทียนพรรษา เป็นสิ่งที่ควรรักษาไว้ มีค่าเฉลี่ย
3.52

3.2 การปฏิบัติตนในการอนุรักษ์พิธีกรรมทางศาสนา

การปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา นักเรียนส่วนใหญ่เคยเข้า
ร่วมพิธีกรรมทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ 98.17 และปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาหลายสิ่ง
ได้แก่ สวดมนต์ ทำบุญตักบาตรในตอนเช้า เวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา ฟัง
พระธรรมเทศนา สรงน้ำพระในวันสงกรานต์ ถวายสังฆทาน ถวายภัตตาหาร บิณฑบาต
ปล่อยปลา ถวายผ้าอาบน้ำฝน และก่อกุศลถวาย ซึ่งพิธีกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่
ปฏิบัติคือ สวดมนต์ คิดเป็นร้อยละ 77.02 รองลงมาทำบุญตักบาตรในตอนเช้า คิด
เป็นร้อยละ 69.57 น้อยที่สุดคือก่อกุศลถวาย คิดเป็นร้อยละ 17.39 ซึ่งการ
ที่นักเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี ได้บุญ และ
มีความสุข คิดเป็นร้อยละ 42.37 รองลงมาผู้ปกครองชวนไปและให้ปฏิบัติ คิดเป็น
ร้อยละ 27.12

การถ่ายทอดพิธีกรรมทางศาสนา นักเรียนส่วนใหญ่เคย
ถ่ายทอดพิธีกรรมทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ 51.22 สิ่งที่นักเรียนส่วนใหญ่สามารถ
ถ่ายทอดเกี่ยวกับวันสำคัญและประเพณีไทยคือ ความสำคัญของวันสำคัญและประเพณีไทย

คิดเป็นร้อยละ 75.61 รองลงมาประวัติความเป็นมา คิดเป็นร้อยละ 58.54 น้อยที่สุดคือจุดมุ่งหมายของพิธีกรรม คิดเป็นร้อยละ 29.27 และพิธีกรรมทางศาสนาที่นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเล่าหรือแนะนำคือ ลอยกระทง คิดเป็นร้อยละ 79.27 รองลงมาทำบุญตักบาตรในตอนเช้า คิดเป็นร้อยละ 61.59 น้อยที่สุดคือพระเจดีย์ทราย คิดเป็นร้อยละ 14.02 ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ถ่ายทอดพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อให้ความรู้แก่ผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 52.17 รองลงมาชักชวนให้ร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ 28.26

4. ด้านการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน ประกอบด้วยการตระหนักถึงความสำคัญและการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์การแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน

4.1 การตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์การแสดง และการละเล่นพื้นบ้าน ในภาพรวมนักเรียนตระหนักว่าการอนุรักษ์การแสดงและการละเล่นพื้นบ้านมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.14 และในรายชื่ออยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุดและมีความสำคัญมาก ที่อยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุด มีจำนวน 1 ข้อ จากจำนวน 6 ข้อ คือนักเรียนตระหนักว่าการแสดงเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยเป็นมรดกทางศิลปะที่มีคุณค่า มีค่าเฉลี่ย 3.60

4.2 การปฏิบัติตนในการอนุรักษ์การแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน การปฏิบัติเกี่ยวกับการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน นักเรียนส่วนใหญ่เคยชมหรือร่วมเล่นการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 89.02 สิ่งที่ชมหรือร่วมเล่นได้แก่ การละเล่น นาฏศิลป์ ดนตรีไทย และการแสดงพื้นบ้าน ตามลำดับดังนี้ การละเล่นที่ส่วนใหญ่ร่วมชมหรือเล่นคือ มอญซ่อนผ้า คิดเป็นร้อยละ 92.86 รองลงมาชักเย่อ คิดเป็นร้อยละ 81.43 น้อยที่สุดเล่นสะบ้า คิดเป็นร้อยละ 10.00 นาฏศิลป์ที่ส่วนใหญ่ชมหรือร่วมเล่นคือ ระบำ รำ ฟ้อน คิดเป็นร้อยละ 85.29 ดนตรีไทยที่ส่วนใหญ่ชมหรือร่วมเล่นคือ ร้องเพลงไทยเดิม คิดเป็นร้อยละ 66.41 รองลงมาอังกะลุง คิดเป็นร้อยละ 37.50 น้อยที่สุดปี่พาทย์ คิดเป็นร้อยละ 10.16 และการแสดงและการละเล่นพื้นบ้านที่ส่วนใหญ่ชมหรือร่วมเล่นคือ รำวง คิดเป็นร้อยละ 65.08 รองลงมารำกลองยาวกับเต็นท์รำเคียว คิดเป็นร้อยละ 33.33 เท่ากัน น้อยที่สุด เพลงฉ่อย คิดเป็นร้อยละ 10.32

การถ่ายทอดการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน นักเรียนส่วนใหญ่เคยถ่ายทอดการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 69.51 การแสดงหรือการละเล่นที่นักเรียนสามารถถ่ายทอดแก่ผู้อื่น ได้แก่ การละเล่นนาฏศิลป์ดนตรีไทย และการแสดงพื้นบ้านตามลำดับดังนี้ การละเล่นส่วนใหญ่เล่าหรือแนะนำวิธีเล่น-กติกา คิดเป็นร้อยละ 74.84 รองลงมาคือการละเล่น คิดเป็นร้อยละ 59.35 น้อยที่สุดโอกาสในการเล่น คิดเป็นร้อยละ 31.61 นาฏศิลป์ส่วนใหญ่เล่าหรือแนะนำท่ารำ คิดเป็นร้อยละ 66.21 รองลงมาคือ ความสำคัญของนาฏศิลป์ คิดเป็นร้อยละ 45.52 น้อยที่สุดคือเครื่องแต่งตัว คิดเป็นร้อยละ 28.28 ดนตรีไทยส่วนใหญ่เล่าหรือแนะนำ ชื่อเครื่องดนตรี คิดเป็นร้อยละ 52.08 รองลงมาคือความสำคัญของดนตรีไทย คิดเป็นร้อยละ 43.06 น้อยที่สุดคือประเภทของเพลง คิดเป็นร้อยละ 26.39 และการแสดงพื้นบ้านที่ส่วนใหญ่เล่าหรือแนะนำคือชื่อการแสดงคิดเป็นร้อยละ 58.39 รองลงมาคือการแต่งกาย คิดเป็นร้อยละ 47.45 น้อยที่สุดคือ การดำเนินการแสดง คิดเป็นร้อยละ 19.70

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน ในภาพรวมพบว่านักเรียนมีปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.36

1. ด้านภาษาและวรรณกรรมไทย ในภาพรวมนักเรียนมีปัญหาในการอนุรักษ์ภาษาและวรรณกรรมไทยอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.42

การใช้ภาษา นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาอยู่ในระดับน้อยมีค่าเฉลี่ย 1.56 ซึ่งปัญหานั้นได้แก่ ออกเสียงคำที่มี ร ล และคำควบกล้ำไม่ชัดเจน กับไม่สามารถเลือกใช้คำสุภาพได้เหมาะกับบุคคลและโอกาส และนักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในการใช้ภาษาเพราะความเคยชินที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องมาแต่เดิมคิดเป็นร้อยละ 35.71 รองลงมาคือ ความใกล้ชิดสนิทสนมและต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 14.29 และน้อยที่สุดคือขาดความรู้และไม่มีเวลาแก้ไขการใช้ภาษา คิดเป็นร้อยละ 2.38 เท่ากัน

การแก้ไขการใช้ภาษา นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับน้อยที่สุดมีค่าเฉลี่ย 1.37 ทั้งนี้เพราะนักเรียนส่วนใหญ่พยายามแก้ไข การใช้ภาษาที่ถูกต้องอยู่ประจำ คิดเป็นร้อยละ 37.78 รองลงมามีความรู้และใช้ ภาษาได้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 26.67 เท่ากัน น้อยที่สุดต้องการเป็นที่ยอมรับของ ผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 2.22

การถ่ายทอดวรรณกรรม นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการถ่ายทอด วรรณกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.34

2. ด้านมารยาทไทย ในภาพรวมนักเรียนมีปัญหาในด้านการอนุรักษ์ มารยาทไทยอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.30

การปฏิบัติเกี่ยวกับมารยาทไทย นักเรียนมีปัญหาในการปฏิบัติตน เกี่ยวกับมารยาทไทยอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.30

การถ่ายทอดมารยาทไทย นักเรียนมีปัญหาในการถ่ายทอด มารยาทไทยอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.35

การปรับปรุงแก้ไขมารยาทไทย นักเรียนมีปัญหาในการปรับปรุง แก้ไขมารยาทของตนอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.25 ทั้งนี้เพราะนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้และปฏิบัติตามมารยาทไทยอยู่เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 43.59 รอง ลงมาเป็นผู้ใหญ่คอยแนะนำและสอนให้ คิดเป็นร้อยละ 30.70 น้อยที่สุดคือ แก้ไขตาม แบบอย่างของผู้ที่ปฏิบัติถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 5.13

3. ด้านพิธีกรรมทางศาสนา ในภาพรวมนักเรียนมีปัญหาในการ- อนุรักษ์พิธีกรรมทางศาสนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.35

การปฏิบัติตน นักเรียนมีปัญหาในการปฏิบัติตนเมื่อเข้าร่วมพิธี กรรมทางศาสนา อยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.32 ทั้งนี้เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ มีความรู้และสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 34.00 รองลงมาปฏิบัติบ่อยครั้ง จนเคยชิน คิดเป็นร้อยละ 24.00 น้อยที่สุดมีผู้ปกครองสนับสนุน คิดเป็นร้อยละ 4.00

การถ่ายทอดพิธีกรรมทางศาสนา นักเรียนมีปัญหาในการถ่ายทอดพิธีกรรมทางศาสนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.40 ทั้งนี้ เพราะนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้และเข้าใจเรื่องที่เล่า คิดเป็นร้อยละ 44.00 รองลงมาผู้ฟังสนใจและรับฟังด้วยดี คิดเป็นร้อยละ 28.00 น้อยที่สุดผู้เล่าเล่าอยู่เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 20.00

4. ด้านการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน ในภาพรวมนักเรียนมีปัญหาในการอนุรักษ์การแสดงและการละเล่นพื้นบ้านอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.38

การชมหรือร่วมเล่นการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน นักเรียนมีปัญหาในการชมหรือร่วมเล่นการแสดงหรือการละเล่นพื้นบ้าน อยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.33 ทั้งนี้ เพราะนักเรียนส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ คิดเป็นร้อยละ 26.92 รองลงมาชอบและสนใจการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 23.08 น้อยที่สุดชมและร่วมกิจกรรมอยู่เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 1.92

การถ่ายทอดการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน นักเรียนมีปัญหาในการถ่ายทอดการแสดงและการละเล่นพื้นบ้านอยู่ในระดับน้อยที่สุดมีค่าเฉลี่ย 1.42 ทั้งนี้ เพราะนักเรียนส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 34.29 รองลงมาผู้ฟังสนใจฟัง คิดเป็นร้อยละ 22.86 น้อยที่สุดมีผู้ใหญ่คอยสอนและแนะนำให้กับผู้ปกครองส่งเสริม คิดเป็นร้อยละ 11.43 เท่ากัน

การอภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน

การตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในภาพรวมพบว่านักเรียนตระหนักว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก นับว่าประสบผลตามกรอบและทิศทางการทำงานตามแผนวัฒนธรรมแห่งชาติที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ในข้อ 4 ซึ่งส่งเสริมให้รัฐและประชาชนเห็นคุณค่า และร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทาง

วัฒนธรรมของชาติและท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่ประชาชนในการปรับปรุงและตอบสนองวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลโดยวิธีการเผยแพร่ให้ความรู้ และ เน้นการรู้ความหมายรู้คุณค่าของวัฒนธรรมทั้งของเราและวัฒนธรรมอื่นอย่างเหมาะสม และเป็นไปตามแนวทางในการรักษาวัฒนธรรมไทยที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2531) ได้กำหนดไว้ในข้อ 4 ที่ว่า "ในการวางแผนพัฒนาวัฒนธรรมไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะการทํานุบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว การพัฒนาคนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักในคุณค่าของ-วัฒนธรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมแก่ยุคสมัยก็เป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง"

1.1 ด้านภาษาและวรรณกรรมไทย ประกอบด้วย การตระหนักถึงความสำคัญ และการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์ภาษาและวรรณกรรมไทย

1.1.1 การตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ภาษา และวรรณกรรมไทย พบว่า ในภาพรวมนักเรียนตระหนักว่าภาษาและวรรณกรรมไทยมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก และในรายชื่ออยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุด และมีความสำคัญมากที่สุดที่อยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุดมีจำนวน 1 ข้อ คือ นักเรียนตระหนักว่าการใช้ภาษาที่ดีเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมไทยที่ควรรักษา ซึ่งการที่นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของภาษาและวรรณกรรมไทยในภาพรวมและในรายชื่อดังกล่าว ด้วยระบบการศึกษาของชาติได้กำหนดการเรียนการสอนภาษาและวรรณคดีไทยไว้ในหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2531) ดังที่หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 กลุ่มทักษะภาษาไทยได้กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปในข้อ 7. ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาและวรรณคดี ในแง่ที่เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ และในแง่ที่สร้างเสริมความงดงามในชีวิต นอกจากนี้ผลงานวิจัยของลักษณะ อินทะจักร (2529) พบว่า วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมทางภาษาและวรรณกรรมไทยในโรงเรียนประถมศึกษาที่กำหนดกันมากที่สุดคือ เพื่อฝึกให้นักเรียนได้ใช้ภาษาที่ถูกต้องและสละสลวย

1.1.2 การปฏิบัติตนในการอนุรักษ์ภาษาและวรรณกรรมไทย

การปฏิบัติตนในการใช้ภาษา นักเรียนส่วนใหญ่มีความพยายามและเข้าใจถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์ภาษาไทย โดยส่วนใหญ่มีลักษณะพฤติกรรมการใช้ภาษาดังนี้ ใช้คำสรรพนามแทนผู้ใหญ่ เช่น ครู พ่อ แม่ ด้วยคำว่า "เค้า" หรือ "เขา" ซึ่งคำที่ควรใช้คือ ท่าน เธอ ส่วนการใช้คำท้ายประโยค บางครั้งใช้ไม่เหมาะสม เช่น ใช้คำว่า "อะ" จ๊ะ กับผู้ใหญ่ หรือใช้คำว่า ครับ ค่ะ บ้างเพียงบางครั้ง ถึงแม้ว่านักเรียนจะตระหนักถึงความสำคัญของภาษาแต่การปฏิบัติในการใช้ภาษายังไม่ถูกต้องนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเคยชินและการขาดความระมัดระวังในการเลือกใช้คำที่เหมาะสม ซึ่งพบจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตนในการใช้ภาษาของนักเรียน และวัฒนธรรมการใช้ภาษาต่างกันตามฐานะของบุคคลและกาลเทศะ ซึ่งการแบ่งระดับบุคคลมีความแตกต่างกันในการปฏิบัติต่อกันการใช้ถ้อยคำ ภาษาและกริยาท่าทางก็แตกต่างกันด้วย(ประภาศรี สีหอำไพ, 2538) สอดคล้องกับ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (อ้างใน ทิพย์สุดา นัยทรัพย์, 2535) ที่ว่าภาษาเรามีระเบียบในการใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคล นับตั้งแต่ เครือญาติในครอบครัวไปจนถึงบุคคลในสังคมระดับชาติและบุคคลที่เราเทิดทูน อีกทั้งภาษาไทยมีวิธีใช้ถ้อยคำและข้อความเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จึงควรฝึกการใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับระดับฐานะของบุคคลและกาลเทศะ นอกจากนี้ในการออกเสียงคำนักเรียนยังออกเสียงคำที่มี ร ล และคำควบกล้ำชัดเพียงบางคำ บางครั้ง ดังนั้นพึงควรเน้นและฝึกให้นักเรียนระมัดระวังในการออกเสียงคำที่มี ร ล และคำควบกล้ำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย เพราะภาษาไทยมีความไพเราะอยู่ในเสียงของอักษรวิธี ต้องออกเสียงให้ชัดเจน (ประภาศรี สีหอำไพ, 2538) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรมล หันหาบุญ (2537) ที่พบว่า คุณลักษณะการใช้ภาษาไทย ได้แก่ ใช้คำพูดได้ชัดเจนเหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ อ่านออกเสียงได้ถูกต้องตามอักษรวิธีของไทย เป็นคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า

การปรับปรุงแก้ไขการใช้ภาษา นักเรียนส่วนใหญ่เคยปรับปรุงแก้ไขการใช้ภาษาของตน ซึ่งวิธีการที่ส่วนใหญ่ใช้คือ ฝึกออกเสียงคำที่มีร ล และคำควบกล้ำอย่างสม่ำเสมอ ร่องลงมาคือฝึกให้คำสรรพนามแทนได้เหมาะสมกับบุคคลที่สนทนาด้วย ซึ่งจะเห็นว่าการปรับปรุงแก้ไขการใช้ภาษาของนักเรียนสอดคล้องกับข้อบกพร่องในการปฏิบัติตนในการใช้ภาษาที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษา และเห็นว่าการใช้ภาษาที่ดีเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่ควรรักษา เนื่องด้วยภาษาเป็นเอกลักษณ์ของชาติซึ่งยึดเหนี่ยวคนทั้งชาติให้ค้ำถึงความเป็นชาติเดียวกัน ถ้าชาติใดรักษาวัฒนธรรมทางภาษาของตนไว้ไม่ได้ ภาษาถูกทำลายก็เหมือนชาติถูกทำลาย (ทิพย์สุคนธ์ทรัพย์, 2535) จึงมีผลทำให้นักเรียนปรับปรุงแก้ไขและฝึกการใช้ภาษาที่ถูกต้อง

การถ่ายทอดวรรณกรรม นักเรียนส่วนใหญ่เคยถ่ายทอดวรรณกรรมให้แก่ผู้อื่น ซึ่งส่วนใหญ่สามารถเล่าเรื่องหรือนิทานไทยได้หลายเรื่อง และเรื่องนี้นักเรียนส่วนใหญ่เล่าคือปลาบู่ทอง ร่องลงมาคือพระอภัยมณี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการกำหนดวรรณกรรมและวรรณคดีไทยไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา ให้นักเรียนศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ ชำนาญในคุณค่า และความเพลิดเพลิน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525)

1.2 ด้านมารยาทไทย ประกอบด้วย การตระหนักถึงความสำคัญและการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์มารยาทไทย

1.2.1 การตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์มารยาทไทย ในภาพรวมนักเรียนตระหนักว่ามารยาทไทยมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก และในรายช้อยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุดและมีความสำคัญมากที่อยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุดมีจำนวน 3 ข้อได้แก่ ตระหนักว่ามารยาทไทยเกี่ยวกับการเคารพผู้อาวุโสเป็นสิ่งที่ต้อง การยกมือไหว้เป็นการแสดงความเคารพ และการปฏิบัติตนอย่างสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่แสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาท ซึ่งการที่นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของมารยาทไทยในภาพรวมและในรายช้อยดังกล่าว อาจเป็นเพราะครูได้เน้นการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ตามแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แผนการสอนที่ 11 เรื่อง มารยาท (กระทรวงศึกษาธิการ, 2526) ซึ่งสอดคล้องกับสถานภาพของนักเรียนในแบบสอบถาม ที่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยจากครู อาจารย์ จึงกล่าวได้ว่าการที่นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับมารยาทไทย มีผลทำให้นักเรียนซาบซึ้งและตระหนักถึงความสำคัญของมารยาทไทย ดังที่ สิริวรรณ ศรีพหล(2524) ได้กล่าวว่า การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระของวัฒนธรรมประจำชาติ จะทำให้เกิดความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมนั้น อันเป็นการปลูกฝังนิสัยของผู้เรียนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของชาติ

1.2.2 การปฏิบัติตนในการอนุรักษ์มารยาทไทย

การปฏิบัติตนในการอนุรักษ์มารยาทไทย นักเรียนส่วนใหญ่มีความพยายามและเข้าใจถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์มารยาทไทย โดยส่วนใหญ่มีลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามมารยาทไทยดังนี้คือ การไหว้ เมื่อพบครูยกมือไหว้ แต่การไหว้ยังไม่ถูกต้องและไม่ก้มศีรษะ การเดิน ค้อมตัวเมื่อกำลังจะเดินผ่านผู้ใหญ่ แต่ยังขาดความเรียบร้อยโดยรวม การนั่งบนเก้าอี้ต่อหน้าผู้ใหญ่ นั่งเข้าชิด ลำตัวตรง สิ้นเท้าชิด มีอวางตามสบาย และ การยืนต่อหน้าผู้ใหญ่ ยืนในท่าตรง ลำตัวตรง ขาชิด แต่สำหรับ การรับของจากผู้ใหญ่ นักเรียนมีลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติตามมารยาทไทยเกี่ยวกับการรับของจากผู้ใหญ่ที่ถูกต้อง โดยการไหว้ก่อนแล้วจึงรับของ ซึ่งเป็นพฤติกรรมในลักษณะอนุรักษ์มารยาทไทย จะเห็นได้ว่าถึงแม้นักเรียนจะมีความตระหนักถึงความสำคัญของมารยาทไทย แต่การปฏิบัติตนตามมารยาทไทยหลายอย่าง เช่น การไหว้ การเดิน การนั่ง การยืน ซึ่งทำได้ถูกต้องเพียงบางส่วน จะมีเพียงการรับของจากผู้ใหญ่เท่านั้นที่กระทำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีความเคยชินในการปฏิบัติตนตามสบาย แต่ขาดความระมัดระวังในการปฏิบัติตนตามมารยาทไทยเท่าที่ควรจะมี ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในแบบสอบถามเกี่ยวกับการแก้ไขมารยาทที่พบว่าเมื่อนักเรียนแก้ไขมารยาทในทุกครั้งมักจะคำนึงถึงความเรียบร้อย สบาย น้อยที่สุด ซึ่งการปฏิบัติตามมารยาทนั้น การแสดงอริยาบทต่าง ๆ ต้องมีความสุภาพอ่อนน้อม ละเมียดละไมทั้งกริยา วาจาที่สุภาพเรียบร้อย (ปิย

มาลากุล อ่างใน สุพิศวง ธรรมพันทา, 2532) นอกจากนี้ ในแบบสอบถามและ สัมภาษณ์ จะพบเหมือนกันว่านักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติตามมารยาทไทยด้วยตนเอง เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งดี ด้วยเหตุนี้เด็กควรจะได้รับการฝึกฝนเรื่องกริยามารยาท จากครอบครัว จากโรงเรียนตั้งแต่อายุน้อย ไม่ว่าจะอยู่ในอริยาบถใด จะเป็น นั่ง เดิน ยืน หรือนอน (พะอบ โปษะกฤษณะ, 2530) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ กมล รอดคล้าย (2525) ที่ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ภาษาไทย ควรส่งเสริมนักเรียนให้มีการฝึกมารยาทและปฏิบัติตนที่ดีในสังคม

การแก้ไขมารยาท นักเรียนส่วนใหญ่เคยแก้ไขมารยาทที่ ตนปฏิบัติให้ดีขึ้น และส่วนใหญ่สามารถแก้ไขมารยาทโดยการฝึกมารยาทที่ถูกต้อง เหมาะสม รองลงมายอมรับคำแนะนำตักเตือนจากผู้อื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียน ตระหนักถึงความสำคัญของมารยาท โดยเห็นว่าผู้ที่มีมารยาทดีก็คือผู้ที่ปรับปรุงตนให้ เหมาะกับเวลาและสถานที่หรือกาลเทศะ เป็นสำคัญ ดังที่ พะอบ โปษะกฤษณะ (2530) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของมารยาทที่มีต่อผู้ปฏิบัติคือ เป็นการเสริมบุคลิก ลักษณะของตนให้เป็นผู้มีเสน่ห์ เป็นที่ชื่นชมนิยมนับถือแก่ผู้พบเห็นที่ได้ติดต่อด้วย และส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติมีความสุขดีเพราะท่วงท่าที่ที่เป็นมารยาทอันดีงามนั้น ทำให้ ร่างกายมีความสมดุล ไม่เป็นสาเหตุของโรคร้ายในภายหลัง ซึ่งสอดคล้องกับการ สัมภาษณ์ที่พบว่า สาเหตุที่นักเรียนส่วนใหญ่แก้ไขมารยาทที่ปฏิบัติเพราะต้องการแก้ไข มารยาทที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องให้ดีขึ้น รองลงมาเห็นว่าการปฏิบัติมารยาทที่ถูกต้องทำ ให้เป็นผู้ที่มีมารยาทงาม

การถ่ายทอดมารยาท นักเรียนส่วนใหญ่เคยถ่ายทอด มารยาทไทยแก่ผู้อื่น และมารยาทที่ส่วนใหญ่สามารถถ่ายทอดได้คือ การไหว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญของมารยาทไทย อีกทั้ง มารยาทการไหว้ นักเรียนจะปฏิบัติอยู่เป็นประจำกับผู้ปกครอง ครู เนื่องมาจากการไหว้เป็นการแสดงความเคารพหรือการทักทายปราศรัยกันตามแบบไทย โดย ทั่วไป (พะอบ โปษะกฤษณะ, 2530)

1.3 ด้านพิธีกรรมทางศาสนา ประกอบด้วย การตระหนักถึงความสำคัญและการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์พิธีกรรมทางศาสนา

1.3.1 การตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์พิธีกรรมทางศาสนา ในภาพรวมนักเรียนตระหนักว่าพิธีกรรมทางศาสนามีความสำคัญอยู่ในระดับมาก และในรายชื่ออยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุดและมีความสำคัญมากที่อยู่ในระดับความสำคัญที่สุด มีจำนวน 1 ข้อ คือ ตระหนักว่าพิธีกรรมทางศาสนาคือ ประเพณีงานบุญ เช่นแห่เทียนพรรษาเป็นสิ่งที่ควรรักษาไว้ ซึ่งการที่นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของวงพิธีกรรมทางศาสนาในภาพรวมและในรายชื่อดังกล่าว อาจเป็นเพราะพิธีกรรมวันสำคัญและประเพณีไทยเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในวิถีชีวิตของคนไทยที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา โดยถือว่าพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เราปฏิบัติตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ถ้าพิธีกรรมใดทำแล้วไม่ทำให้ผู้ใดเดือดร้อน ทำแล้วช่วยให้เกิดความสุข ความสบายใจก็ยอมทำได้ไม่มีอะไรขัดข้อง (สมปราชญ์ อัมมะพันธ์, 2536) นอกจากนี้ระบบการศึกษาในระดับประถมศึกษาได้เห็นความสำคัญของพิธีทางศาสนาและประเพณีไทย ได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา ไว้ในแผนการสอนที่ 24 ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามประเพณีนิยม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2526)

1.3.2 การปฏิบัติตนในการอนุรักษ์พิธีกรรมทางศาสนา

การปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา นักเรียนส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา และปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาหลายสิ่ง ได้แก่ สวดมนต์ ทำบุญตักบาตรในตอนเช้า เวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา ฟังพระธรรมเทศนา สรงน้ำพระในวันสงกรานต์ ถวายสังฆทาน ถวายภัตตาหาร ปลออยนกล่อยปลา ถวายผ้าอาบน้ำฝน และก่อพระเจดีย์ทราย อาจเป็นเพราะเป็นพิธีกรรมที่ปฏิบัติถ่ายทอดสืบต่อกันมา ซึ่งเกิดจากค่านิยม ทศนคติ ความคิดและความเชื่อ (สมปราชญ์ อัมมะพันธ์, 2536) และอีกประการคือไทยเป็นชาติที่นับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ดังนั้นการปฏิบัติดังที่กล่าวมาจึงทำเพื่อความสุข ความสบายใจ และเป็นการช่วยสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา (สมชัย ใจดี และบรรยงค์ ศรีวิริยาภรณ์ อ่างใน สุพิศวง ธรรมพันทา, 2532) ซึ่งพิธีกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติคือสวด

มนต์ ร่องลงมาคือทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักษณะ อินทะจักร (2529) ที่พบว่า กิจกรรมวัฒนธรรมอันเป็นพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดกันมากที่สุดคือการสวดมนต์ อาจเป็นเพราะการสวดมนต์ไหว้พระเป็นการทำใจให้สงบ ระลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ และแผ่เมตตาต่อสัตว์โลก ทั้งปวง ซึ่งพุทธศาสนิกชนที่ดีควรสวดมนต์ไหว้พระอย่างน้อยวันละ 2 ครั้งในตอน-เช้าและตอนค่ำ (สมาใจ ใจดี และยรรยง ศรีวิริยาภรณ์ อ่างใน สุพิศวง ธรรม พันทา, 2532) นอกจากนี้ สนิท เกษะศิริ (2507) ได้กล่าวถึงหน้าที่พลเมืองดี ที่พึงปฏิบัติต่อศาสนาว่า "ต้องประกอบพิธีกรรมทางศาสนาด้วยการบำเพ็ญกุศล เช่น ทำบุญ ตักบาตรหรือหาโอกาสฟังธรรมเทศนาตามสมควร" และสาเหตุที่นักเรียน ส่วนใหญ่เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี ใ้บุญ มีความสุข อาจเป็นเพราะเห็นว่าถ้าพิธีกรรมใดทำแล้วไม่ทำให้ผู้ใดเดือดร้อน ทำแล้วช่วย ให้เกิดความสุขความสบายใจก็ควรทำ (สมปราชญ์ อัมมะพันธ์, 2536)

การถ่ายทอดพิธีกรรมทางศาสนา นักเรียนส่วนใหญ่ถ่ายทอดพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งสิ่งที่นักเรียนส่วนใหญ่สามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับวันสำคัญ และประเพณีไทย คือ ความสำคัญของวันสำคัญและประเพณีไทย ร่องลงมาคือประวัติความเป็นมา อาจเป็นเพราะในระดับประถมศึกษามีเนื้อหาเกี่ยวกับวันสำคัญและประเพณีไทยกำหนดไว้ในหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525) อีกทั้งนักเรียน เคยได้รับความรู้จากครู อาจารย์ เข้าร่วมปฏิบัติพิธีทางศาสนา และตระหนักถึงความสำคัญทางศาสนา ดังผลของแบบสอบถามที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดพิธีกรรมทางศาสนาแก่ผู้อื่นได้ และพิธีกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเล่าหรือแนะนำคือลอยกระทง ร่องลงมาคือทำบุญตักบาตรในตอนเช้า อาจเป็นเพราะพิธีลอยกระทงเป็นการจัดเพื่อความสนุกสนานมีมหรสพประกอบงาน มีประกวดนางนพมาศ ประกวดกระทงและร่วมกันลอยกระทง โดยจุดธูปเทียน กล่าวอธิษฐานและปล่อยกระทงไปตามน้ำ (สุพัตรา สุภาพ, 2531) ซึ่งพิธีลอยกระทงไม่ค่อยมีพิธีสงฆ์เข้ามาเกี่ยวข้องมากนัก (สมเจตน์ มุทิตากุล, 2531) จึงเป็นที่น่าสนใจและถ่ายทอดแก่ผู้อื่นได้ สำหรับการทำบุญตักบาตรในตอนเช้านั้น เราสา-

มารถจะตักประจำทุกวัน หรือเฉพาะวันพระหรือวันเกิดของตนก็แล้วแต่ศรัทธาและกำลังทรัพย์ของตน (สมชัย ใจดี และบรรยงค์ ศรีวิริยาภรณ์ อ่างใน สุพิศวง ธรรมพันทา, 2532) ซึ่งขั้นตอนการตักบาตรไม่ซับซ้อนหรือยากต่อการจดจำและถ่ายทอด อีกทั้งจากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนถ่ายทอดพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อให้ความรู้แก่ผู้อื่น รองลงมาชักชวนให้ร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา

1.4 ด้านการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน ประกอบด้วยการตระหนักถึงความสำคัญ และการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์การแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน

1.4.1 การตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์การแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน ในภาพรวมนักเรียนตระหนักว่าการอนุรักษ์การแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก และในรายชื่ออยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุดและมีความสำคัญมาก ที่อยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุด มีจำนวน 1 ข้อคือตระหนักว่าการแสดงเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยเป็นมรดกทางศิลปะที่มีคุณค่า ซึ่งการที่นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการแสดงและการละเล่นในภาพรวมและในรายชื่อดังกล่าวอาจเป็นเพราะนักเรียนมีความรู้ มีส่วนร่วมในการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน กล่าวคือโรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนในด้านนี้คือ นาฏศิลป์ ดนตรี ซึ่งกำหนดไว้ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และจากงานวิจัยของ ทศไพบ อาวุธเจริญ (2534) ที่พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยเป็นพิเศษ คือมุ่งให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะทางดนตรีและมีเจตคติที่ดีต่อดนตรีไทย โดยจัดครูเข้าสอนตามความสามารถทางดนตรีไทยของครู ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนมีการแสดงผลงานทางดนตรีไทย ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่า ครูที่สอนดนตรีไทยในเวลาเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านการเตรียมการสอน จัดสอนโดยการสาธิตและฝึกปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับที่ เรืองชัย เจริญชัย (2529) ได้เสนอให้จัดเนื้อหาวัฒนธรรมในหลักสูตรให้สอดคล้องทั้ง 3 ด้าน คือ 1. ด้านพุทธิ-พิสัย มุ่งเน้นความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา 2. ด้านทักษะเป็นการฝึกให้เกิดความชำนาญ ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติ และ 3. ด้านเจตคติ สำหรับด้านนี้อาจปลูกฝังในเรื่องของค่านิยม ความเชื่อ ดังนั้นเมื่อผู้บริหารส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้

ความเข้าใจ ตลอดจนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองจะมีผลทำให้เด็กเรียนเกิดความซาบซึ้ง เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมนั้น และตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการ แสดงและการละเล่นพื้นบ้าน

1.4.2 การปฏิบัติตนในการอนุรักษ์การแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน

การปฏิบัติเกี่ยวกับการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน นักเรียนส่วนใหญ่เคยชมหรือร่วมเล่นการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งสิ่งที่ชมหรือร่วมเล่นได้แก่ การละเล่น นาฏศิลป์ ดนตรีไทย และการแสดงพื้นบ้าน ตามลำดับ อาจเป็นเพราะเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรี นาฏศิลป์ การแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน มีกำหนดอยู่ในหลักสูตรระดับประถมศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525) มีการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งทั้งความรู้ การปฏิบัติ และ เจตคติ นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ จะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539 (2533) ได้กำหนดกรอบและทิศทางที่ส่งเสริมวัฒนธรรมด้านนี้คือ ในข้อ 10. สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการที่ประชาชนจะได้ร่วมแสดงออก และได้รับความรู้ความเข้าใจ ความเพลิดเพลินเจริญใจจากกิจกรรมวัฒนธรรมอันหลากหลายและทั่วถึง เพื่อขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมของประชาชน โดยการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมประจำภูมิภาค เพื่อแสดงกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในคุณค่า จนสามารถเชื่อมโยงสืบทอดวัฒนธรรมให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยการ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ จัดทำสื่อ จัดสถานที่แสดง เป็นต้น และนักเรียนส่วนใหญ่ชมหรือร่วมเล่น การละเล่น คือมอญซ่อนผ้า รองลงมาคือชักเย่อ อาจเป็นเพราะการละเล่นเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเด็ก อีกทั้งได้เคลื่อนไหวร่างกายและได้รับความสนุกสนานซึ่งเหมาะกับวัยของเด็ก นอกจากนี้การละเล่นยังมีประโยชน์หลายประการ กล่าวคือการละเล่นเป็นการช่วยพัฒนาร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคมได้คืออย่างหนึ่งด้วยผู้เล่นจะมีการเคลื่อนไหวร่างกาย ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน (วิภาภรณ์ ปนาทกุล, 2530) จึงทำให้การ

ละเล่นยังเป็นที่ได้รับความสนใจในการชมหรือร่วมเล่นจากนักเรียน

การถ่ายทอดการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน นักเรียนส่วนใหญ่เคยถ่ายทอดการแสดงและการละเล่น ซึ่งส่วนใหญ่ที่ถ่ายทอดคือการละเล่น อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์การแสดงและการละเล่น มีความรู้ และส่วนใหญ่เคยชมหรือร่วมเล่นการละเล่นดังข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น จึงอาจมีส่วนทำให้สามารถถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้

2. ปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยด้านภาษาและวรรณกรรม มารยาท พิธีกรรมทางศาสนา การแสดงและการละเล่นพื้นบ้านในระดับน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวในระดับมากและปฏิบัติตนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ซึ่งการที่นักเรียนมีความรู้ เข้าใจ และปฏิบัติด้วยตนเองด้านวัฒนธรรมไทย เป็นผลทำให้เกิดความซาบซึ้งและมองเห็นคุณค่า อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้อนุรักษ์วัฒนธรรมไว้ได้ ดังที่ นิคม ทางแดง (2523) กล่าวไว้ว่า "วัฒนธรรมสูญหายไปหรือจะคงอยู่และเจริญงอกงามสืบทอดมาได้ก็ต่อเมื่อบุคคลในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ รู้คุณค่าของวัฒนธรรมนั้น และยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา แต่บุคคลจะเกิดความรู้ ความเข้าใจได้ก็ต่อเมื่อได้รับการสื่อความหมายและถ่ายทอดให้สามารถปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนั้นจึงต้องมีการเข้าใจ การชักชวน และส่งเสริมให้มีการประกอบพฤติกรรมนั้น ๆ ด้วยตนเองก่อน จึงจะเกิดความซาบซึ้งและมองเห็นคุณค่า ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสืบทอดการรักษาสิ่งของ และพฤติกรรมนั้น ๆ ไว้" นอกจากนี้ภาครัฐได้เห็นความสำคัญในประเด็นนี้ และมีการส่งเสริมวัฒนธรรมโดยมีการเข้าใจชักชวนและส่งเสริมให้ประกอบพฤติกรรมด้วยตนเอง ดังจะเห็นได้จากรัฐได้กำหนดคให้ปี 2537 เป็นปีอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดต่อปี 2538-2540 เป็นปีสืบสานวัฒนธรรมไทย เพื่อเป็นการรณรงค์ให้คนไทยและครอบครัวเกิดความสนใจ ตระหนักในคุณค่า เห็นความสำคัญและร่วมมือกันอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้คงอยู่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยตลอดไป อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2531) ได้

กำหนดวิธีการในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยโดยการเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการ เพื่อนำวัฒนธรรมไปสู่ประชาชนทางสื่อมวลชนทุกรูปแบบ เช่นการจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ การจัดรายการโทรทัศน์และวิทยุ การใช้สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เพื่อความรู้ทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาลึก เต๊ะจันทร์หมาก ที่พบว่าภายในปีพุทธศักราช 2540 การดำเนินงานด้านวัฒนธรรม มีแนวโน้มจะเน้นการให้ความรู้และความคิดแก่ประชาชนเป็นหลัก มีแนวโน้มที่รัฐบาลจะให้ความสนใจ การพัฒนาคนและจิตใจโดยจัดงบประมาณเพื่อการนี้มากขึ้น ในการจัดการศึกษาทุกระดับทั้งในและนอกโรงเรียน จะมีการสอดแทรกเรื่องการอนุรักษ์ส่งเสริมเผยแพร่วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทย นอกจากนี้ครูก็ควรมีบทบาท เช่น ครูภาษาไทยควรจัดอบรมความรู้ด้านวัฒนธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักเรียน (กมล รอดคล้าย, 2525) อาจสรุปได้ว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน นั้นเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อหลายฝ่ายร่วมมือกันที่จะจัดกิจกรรม หรือหาวิธีการที่จะทำให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และเกิดความตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยลดปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนได้อย่างประสบผลประการหนึ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับครู

1. ครูควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทย โดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร แหล่งวิทยากร เข้ารับการอบรม ฝึกปฏิบัติ ร่วมสัมมนา ดูงาน เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์
2. ครูทุกกลุ่มประสบการณ์ควรมีการสอนสอดแทรกเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนทุกรายวิชา
3. การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

3.1 ครูควรให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมแก่เด็กในด้านภาษา วรรณกรรม มารยาท พิธีกรรมทางศาสนา การแสดงและการเล่นพื้นบ้านให้ มากขึ้น โดยส่งเสริมให้มีการประกอบกิจกรรมด้านวัฒนธรรมไทยและกิจกรรมทาง ศาสนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3.2 ครูควรใช้เทคนิควิธีการสอนหลายแบบ ใช้สื่อการสอนหลาย ประเภท ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้จากประสบการณ์จริงมากที่สุด

3.3 ครูควรเน้นทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยแก่นักเรียน ควบคู่กันไปทุกด้าน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. ผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนได้เพิ่มพูนความรู้ และ ประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย โดยเข้ารับการฝึกอบรม สัมมนา ดูงาน เพื่อ นำความรู้มาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารควรสนับสนุน ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มี ความตระหนัก และมีโอกาสได้ปฏิบัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

3. ผู้บริหารควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยแก่นักเรียน โดยจัดให้มีการแสดงผลงานและความสามารถทางวัฒนธรรมไทยของนักเรียน การ ศึกษาออกสถานที่ และการร่วมกิจกรรมกับชุมชน

4. ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการติดต่อประสานงานกันระหว่างโรงเรียน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือสนับสนุนด้านเอกสาร วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ และงบประมาณ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักถึงความสำคัญ กับการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน
2. ควรศึกษาสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนในระดับชั้น หรือสังกัดการศึกษาอื่น